

Helsinki, jouluk. 27 p. 1933.

K. Herra Ulkoministeri Antti Hackzell,
Ulkoasiainministeriö.

H. V.

Lienee asianmukaista, että raportteeraan Sinulle seuraavan keskustelun:

Perjantaina t.k. 21 p:nä ilmoittautui ja lauantaina t.k. 22 p:nä tuli luokseni Venäjän tšekäläinen ministeri Stein. Tavallisten alkukohtellaisuuksien jälkeen, jolloin hän m.m. valitti, ettei pitkien ja tiheiden ulkomaanmatkojensa takia ollut ollut tilaisuudessa aikaisemmin käymään Suomen Pankissa, ilmoitti hän haluavansa keskustella kanssani Suomen ja Venäjän välisistä kauppasuhteista. Erityisesti tahtoi hän kuulla mielipiteeni tästä kysymyksestä ja tietää olinko negatiivisella vai positiivisella kannalla kauppasuhteiden jatkuvaan kehittämiseen nähden. Kun en ollut osannut valmistautua tähää kysymykseen vastaamaan, mutta toiselta puolen en myöskään halunnut olla vastaamatta, pidin parempana rehellisesti sanoa hänelle sen mitä kysymyksestä todella ajattelen. Lausuin sen vuoksi, että Suomi ja Venäjä ovat maantieteellisesti sellaisessa asemassa toisiinsa sekä tuotteisiinsa ja luonnon tarjoamiin resursseihinsa nähden sellaiset, että molemmil-

le maille edullinen vilkas kauppasuhte niiden välillä on luonnollinen. Sen seikan, että kummassakin maassa vallitsee erilainen taloudellinen järjestelmä, jonka tarkoituksenmukaisuudesta toisessa maassa saattaa olla erilainen mielipide, ei ymmärtääkseni tarvitse eikä se saakaan olla esteenä normaalisten kauppasuhteiden kehittymiselle. Viittasin sitten siihen kuinka suuri osuus Venäjällä ennen maailmansotaa oli ollut Suomen sekä tuonti- että vientikaupassa ja esitin vertailun nykyiseen tilanteeseen. Huomautin, että olosuhteet viimeisinä vuosikymmeninä luonnollisesti olivat suuresti muuttuneet, teollistuminen Venäjällä oli melkoisesti edistynyt ja sen vuoksi sen tuontitarpeet muuttuneet siitä, mitä ne olivat olleet ennen maailmansotaa. Maatalouskin oli siellä kokonaan uudestaan organisoitu ja ulkomaankauppa saatettu valtion elimistä, viime kädessä hallituksesta ja sen politiikasta täysin riippuvaksi. Toiselta puolen oli myöskin Suomen teollisuus suuresti kehittynyt ja sen mahdollisuudet Venäjän nykyisten tuontitarpeiden tyydyttämiseen suurentuneet, jota paitsi, Venäjän maataloudessa tapahtuneista muutoksista huolimatta, Itä-Suomi edelleen käsittääkseni muodosti osan Pietarin luonnollisesta muonitusalueesta. Tämän johdosta ^{Aika} suomalaisten teollisuustuotteiden ^(Maatalouden tuotteiden) vienti Venäjälle pitäisi nykyisissäkin oloissa olla täysin luonnollista, minkä ohessa Venäjä taas esim. nafta- ja öljytuotteisiin nähden, samoin kuin Suomen yhä pienenevän viljantarpeen tyydyttämisessä ja eräiden kemikaalioiden ja muiden raaka-aineiden suhteen oli luonnollinen tuontimaa Suomelle.

Tuskin Suomessa kumminkaan haluttiin palata niin vilkkaaseen kauppavaihtoon Venäjän kanssa, että se muodostaisi suhteellisesti yhtä suuren osan maan kauppavaihdosta kuin mitä se oli ennen maailmansotaa, mutta loukkaamatta mitään järkeviä taloudellisia periaatteita ja missään suhteessa vaarantamatta maan taloudellista asemaa näyttäisi kauppasuhteiden huomattava vilkastuttaminen näiden maiden kesken meidän kannaltamme tarkoituksenmukaiselta ja toivottavalta. Eräänä tärkeänä syynä, miksi kauppasuhteet olivat nyt supistuneet niin vähäisiksi verrattuna aikaisempiin aikoihin, oli mielestäni pidettävä sitä, että politiikka ja ekonomia Venäjällä olivat liiaksi kytkeyty toisiinsa, koska molemmat riippuivat täysin maan hallituksesta. Tämän johdosta oli ainakin aikaisemmin sattunut, että seurauksena jostakin vähäpätöisestä poliittisesta hankauksesta oli ollut kauppasuhteiden yht'äkkinen nopea supistuminen Venäjän taholta ja että sama seuraus oli voinut johtua siitäkin, että Venäjä ulkopoliittisissa aktioneissaan muissa maissa tahtoi houkutus- ja painostuskeinonaan käyttää taloudellisten suhteiden vilkastuttamista asianomaisen maan kanssa ja sen vuoksi nopeasti siirsi ostoksensa sen maan markkinoille toisten markkinoiden kustannuksella. Tästä johtuen olivat venäläiset markkinat suomalaisten kannalta muodostuneet erinomaisen epävarmoiksi, joiden varaan mitään pysyvämpiä laskelmia oli mahdoton tehdä. Tämä tietysti on ollut omansa vähentämään suomalaisten mielenkiintoa niihin. Samalla tavalla on vaikuttanut se muuttelevaisuus, jota venäläiset exportiinsa nähden ovat kauppatavoissaan ja liikemenetelmissään noudattaneet. Vilkkait kauppasuhteet edellyttävät

mahdollisimman vakavia ja turvallisia markkinoita ja ennen kaikkea vapautumista mielivaltaisista ja syrjäisistä seikoista riippuvista muutoksista ja heilahteluista kauppapolitiikassa. Luonnollisesti se seikka, että taloudellinen järjestelmä Venäjällä on aivan toinen kuin Suomessa, jossa kaikissa vaiheissa on pyritty pysymään vapaan tavaravaihdon kannalla, on omansa aina tuottamaan jossakin määrin vaikeuksia näiden maiden välisten kauppasuhteiden kehittymiselle, mutta jos Venäjän hallituksen taholta kauppapolitiikkaan sekoitetaan vähemmän politiikkaa kuin tähän asti, ei järjestelmien erilaisuus mielestäni ole kovinkaan merkittävä tekijä kauppasuhteiden tyydyttävälle kehittymiselle.

Ministeri Stein sanoi täysin ymmärtävänsä minun käsitykseni asiassa ja myöntävänsä sen suurin piirtein oikeaksikin, mutta väitti, että joskin viittaamani laatuista politiikan sekoittamista ekonomiaan aikaisemmin venäläisten taholta oli tapahtunut, koska sekä kauppapolitiikka että politiikka Venäjällä todella oli täysin samoista henkilöistä riippuvainen, oli viime aikoina yhä enemmän tultu siihen käsitykseen, että kaupankäynti olisi jätettävä vapaammaksi poliittisista vaikutuksista ja enemmän puhtaasti taloudellisten tekijöiden vaikutuksen alaiseksi. Erityisesti eivät tilapäiset poliittiset hankaukset jonkun maan kanssa nykyään enää muka pääse vaikuttamaan Venäjän kauppasuhteisiin, ja joskin esim. nykyään Venäjä pyrkii erityisesti kehittämään kauppasuhteita Amerikan kanssa, tämän ei mitenkään anneta vaikuttaa ehkäisevästi ja supistavasti kauppasuhteisiin sellaisten maiden kanssa, joilla Venäjän kanssa on normaaliset poliittiset suhteet. Jos, kuten on tapahtunut Saksan kanssa, välit muodostuvat epätydyttäväksi, niin Venäjän yleisen mielipiteen painostuksesta sellaises-

sa tapauksessa myöskin kauppasuhteet välittömästi kutistuvat, ja sellaiset henkilökohtaiset loukkaukset kuin esim. äskettäin tapahtunut Venäjän kauppaedustajan pidättäminen heti rautatieasemalla hänen Berliiniin tullessaan, ovat luonnollisesti oman- sa vaikutusvaltaisissa piireissä Venäjällä herättämään vastenmielisyyttä asianomaista maata kohtaan ja siten pakostakin jonkun verran vaikuttamaan myöskin kauppasuhteisiin. Hän kertoi, että mainitulla asiamiehellä oli ollut taskussaan hyvin huomattava orderi saksalaisille tavaroille, mutta oltuaan useita tunteja poliisien pidättämänä ja hävittömästi kohtelemana hän huolimatta ulkoministeriön taholta esitetyistä anteeksipyyntöistä oli suorapäättä palannut takaisin Venäjälle ottamatta orderia taskustaan. Mitä Pietarin muonittamiseen tulee, niin väitti hän kolhoosi- ja sovhoositilojen muodostamisen kautta Pietarin ympäristössäkin Pietarin entisen elintarvehankinta-alueen Venäjän puolella nyt paremmin kuin aikaisemmin pystyvän tyydyttämään Pietarin muonatarpeen, mutta myönsi, että ^{Suomen} Karjala oli moniin elintarpeisiin nähden edelleenkin Pietarin luonnollinen hankinta-alue, ja väitti juuri äskettäin taas saadun aikaan jonkun maitoleveranssisopimuksen Suomesta Pietariin. Edelleen sanoi hän, että erityisesti joku aika sitten Suomessa in cognito käynyt ulkomaankaupan komissaarin apulainen, nimeä en muista, mutta varmaan sen tiedät itse, oli ollut erittäin imponeerattu Suomen teollisuuden tilasta ja hankintakyvystä ja saanut sen käsityksen, että Suomen erittäin suuressa määrässä todella voi tyydyttää Venäjän nykyisiä tarpeita sekä konehankintoihin että muihinkin teollisuustuotteisiin nähden. Väitti, äskettäin myöskin päätetyn eräitä uusia laivanhankintasopimuksia.

Valitti, että suomalaiset liikemiehet eivät puolestaan riittävässä määrässä ole vaivautuneet tutustumaan Venäjän erilaisiin markkinoihin ja Venäjän leveranssimahdollisuuksiin ja leveranssikykyyn. Erityisesti hän mainitsi, että kauppaneuvos Elfving käydessään äskettäin Venäjällä oli tällä matkallaan havainnut erikoisen suuria mahdollisuuksia tavaroiden vaihtoon, ja väitti hän Elfvingin aluksi päättäneenkin noin 1 milj. markan arvoisen sillikaupan matkallaan. Sanoi ymmärtävänsä suomalaisten liikemiesten pienen harrastuksen Venäjän markkinoihin ehkä johtuvan juuri siitä näiden markkinoiden epävarmuudesta, johon olin viittannut. Keskusteltuamme tähän suuntaan noin 3/4 tunnin ajan, ilmoitti hän haluavansa edelleen toisella kertaa jatkaa tällaista yksityistä keskustelua ja pyysi minua joulun ja uudenvuoden välillä tulemaan sovittuna aikana aamiaiselle lähetystöön. Vastasin, että matkustan uudeksi vuodeksi maalle enkä sen vuoksi voi näiksi päiviksi ottaa vastaan mitään kutsua, jolloin hän lupasi palata asiaan uudenvuoden jälkeen. En ole selvillä, mihin hän käynnillään ja ehdottamallaan jatkuvalla keskustelulla tähtää, mutta jos ja kun uudelleen asiasta hänen kanssaan joudun kosketuksiin, tahtoisin Sinulta saada ohjeita mihin suuntaan hänen suhteensa olisi esiinnyttävä ja miten häntä käsiteltävä.

Panen mukaan Ruotsin valtiopankin pääjohtajan Rooth'in äsken tekemältään ulkomaanmatkalta lähettämän raportin, joka voinee Sinua kiinnostaa. Luettuasi sen tahtonet lähettää sen valtiovarainministeri Relanderille sieltä aikanaan minulle palautettavaksi.

Tervehtien